

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૪૫૦/૧૯૯૬

સાથે

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૪૫૩/૧૯૯૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઉત્કર્ષ ઠાકોરભાઈ દેસાઈ

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા.	ના.

=====

ગુજરાત રાજ્ય

વિરુદ્ધ

સલીમ ઇસ્માઈલભાઈ જમાલ અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા નંબર ૧ વતી શ્રી રાજેન્દ્ર પટેલ(૬૪૫)

અપીલકર્તા નંબર ૧ વતી સુશ્રી જીર્ગા ઝવેરી, એપીપી

સામાવાળા/પ્રતિવાદી નંબર ૧ માટે કાર્યવાહી પૂર્ણ

સામાવાળા/પ્રતિવાદી નંબર ૨, ૪ વતી કિરીટકુમાર એલ. મેવાડા(૮૪૬૦)

સામાવાળા/પ્રતિવાદી નંબર ૨, ૪ વતી શ્રી પ્રવીણ ગોંડલિયા(૧૯૭૪)

સામાવાળા/પ્રતિવાદી નંબર ૩ માટે બજવણી ન થયેલ(એન)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઉત્કર્ષ ઠાકોરભાઈ દેસાઈ

તારીખ : ૦૮/૦૭/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી દ્વારા)

૧. અપીલકર્તા - રાજ્ય વતી વિદ્વાન એપીપી સુશ્રી જીર્ગા ઝવેરી, મૃતકની માતા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી રાજેન્દ્ર પટેલ અને પ્રતિવાદી નંબર

૨ અને ૪ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પ્રવીણ ગોંડલિયાને સાંભળવામાં આવ્યા.

૨. હાલની અપીલો ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૩૭૮ હેઠળ પંચમહાલના ગોધરા સ્થિત વિદ્વાન સેશન્સ જજ દ્વારા સેશન્સ કેસ નંબર ૮૪/૧૯૯૫ અને સેશન્સ કેસ નંબર ૧૧૧/૧૯૯૫માં તારીખ ૧૬/૦૧/૧૯૯૬ના રોજ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૭૬, ૩૦૨ સાથે વંચાણે લેતા કલમ ૩૪ અને ૨૦૧ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે પસાર કરવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના સંયુક્ત ચુકાદા અને હુકમ વિરુદ્ધ કરવામાં આવી છે.

૩. વિદ્વાન એપીપી સુશ્રી જીર્ગા ઝવેરીએ પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૩ના મૃત્યુના પ્રમાણપત્રો રેકૉર્ડ પર રજૂ કર્યા છે.

હાલની અપીલો પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૩ વિરુદ્ધ રદ થાય છે. હવે પ્રતિવાદી નંબર ૨ અને ૪ માટે વિચારણા કરવાની જરૂર છે.

૪. અહીં અપીલકર્તાએ આક્ષેપિત ચુકાદામાં વર્ણવેલી હકીકતો પર આધાર રાખ્યો છે.

૫. વિદ્વાન એપીપી સુશ્રી ઝવેરીએ અપીલના મેમોમાં ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો પર આધાર રાખ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે, સક્ષમ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ આક્ષેપિત ચુકાદો રદબાતલ અને બાજુ પર રાખવો જોઈએ.

૬. ભોગ બનનાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી રાજેન્દ્ર પટેલે રજૂઆત કરી હતી કે, ગેસ્ટ હાઉસથી રેલવે ક્રોસિંગ સુધી મૃતકનો મૃતદેહ કેવી રીતે પહોંચ્યો તે હકીકતના પ્રકાશમાં આ અદાલત ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૩૮૬ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે છે અને રજૂઆત કરી હતી કે, વર્તમાન કેસ ત્રણ તબક્કાઓ પર આધારિત છે; (૧) મૃતકનું વેજલપુરથી ગેસ્ટ હાઉસ પહોંચવું (૨) ગેસ્ટ હાઉસમાં બનેલી ઘટના અને (૩) ગેસ્ટ હાઉસથી રેલવે ક્રોસિંગ સુધી.

૬.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, મૃતક કલ્પનાબેન દુધવા પ્રાથમિક શાળામાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષક તરીકે કામ કરતા હતા, જ્યાં વેજલપુરના એક

વ્યક્તિએ રિક્ષાચાલક દ્વારા શાળામાં ચિઢી મોકલી હતી. આ ચિઢી મૃતકને મળી હતી અને તેણે તે વાંચી હતી. તેણે શાળાના આચાર્યને કહ્યું કે તેનો ભાઈ ચિઢી લઈને આવ્યો છે તેથી તેને શાળામાંથી જવાની પરવાનગી આપવામાં આવે. રજા મેળવ્યા પછી, તે રિક્ષામાં દુધવા થી વેજલપુર આવી હતી.

૬.૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટે એવું ઠરાવવામાં ભૂલ કરી છે કે આ સાંયોગિક પુરાવાનો કેસ હોવાથી, ફરિયાદ પક્ષ ભોગ બનનાર વેજલપુરથી ગેસ્ટ હાઉસ સુધી કેવી રીતે પહોંચ્યા તે અંગેની કડી સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે.

૬.૩ ઉપરોક્ત દલીલોને પુષ્ટિ આપવા માટે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, ભોગ બનનાર વેજલપુરથી ગેસ્ટ હાઉસ સુધી કેવી રીતે પહોંચ્યા તે સુસંગત નથી.

૬.૪ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, અશોક કુમાર સોમેશ્વર ઉપાધ્યાય, જે ગેસ્ટ હાઉસમાં દુકાન ધરાવતા હતા જ્યાં ઘટના બની હતી, તેમણે કલમ ૧૬૧ હેઠળ નિવેદન આપ્યું હતું, જેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે, તેમણે ભોગ બનનાર

કલ્પનાબેનને રિક્ષામાં ગેસ્ટ હાઉસ આવતા જોયા હતા. આના આધારે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, વિદ્વાન સરકારી વકીલને તે સાક્ષીની તપાસ કરવી જરૂરી લાગી ન હતી, જોકે તેનું નામ ચાર્જશીટમાં દેખાતું નથી, તેમજ વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટે પણ અશોક કુમાર સોમેશ્વર ઉપાધ્યાયને બોલાવવા અંગેની હકીકત નોંધી નથી, જે ન્યાયના હિતમાં તપાસવા માટે મહત્વના સાક્ષી હતા.

૬.૫ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, પીડબલ્યુ નંબર ૫ – મણીલાલ ફતેસિંહનું નિવેદન જે નોંધાયેલું છે, તેમાં જણાવ્યું હતું કે પોલીસ દ્વારા લેવામાં આવેલા વાસ્તવિક નિવેદનો રેકૉર્ડ પર આવી રહ્યા નથી.

૬.૬ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, મેનેજર – જગદીશભાઈ જમનાદાસ શાહે જણાવ્યું હતું કે મૃતદેહ રહીમની રિક્ષામાં લઈ જવામાં આવ્યો હતો અને તેણે રિક્ષા નંબર પણ આપ્યો હતો, જોકે, પોલીસે આરટીઓ પાસેથી એ જાણવું યોગ્ય ન માન્યું કે તે કોના નામે નોંધાયેલી હતી અને તે કોની માલિકીની હતી. રહીમનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું ન હતું.

૬.૭ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા કાઢવામાં આવેલા તારણોમાં એવું જોવામાં આવ્યું છે કે, મૃતકનો મૃતદેહ મામલતદારની મારુતિ-વાનમાં લઈ જવામાં આવ્યો હતો, જેના વિશે કોઈ સાક્ષીએ જુબાની આપી નથી કે આ મારુતિ-વાન શ્રી સોનીની હતી, જેઓ મામલતદાર હતા અને તેમની મારુતિ-વાનમાં મૃતદેહને ગેસ્ટ હાઉસથી રેલવે-કોસિંગ સુધી ખસેડવામાં આવ્યો હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, મારુતિ-વાન કોઈ રમેશભાઈની હતી, પરંતુ તે મામલતદાર હતા કે અન્ય કોઈ તે અંગે કોઈએ જુબાની આપી નથી.

૬.૮ તેમની રજૂઆતોને સમર્થન આપવા માટે વી. કે. મિશ્રા અને અન્ય વિરુદ્ધ ઉત્તરાખંડ રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૧૫) ૯ એસસીસી ૫૮૮ ના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. તેમની રજૂઆતોનો સારાંશ આપતા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, જો ઉપરોક્ત નિવેદન અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યું હોત તો કદાચ નિર્ણયનું સ્વરૂપ બદલાઈ ગયું હોત.

૬.૯ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે એફએસએલ અધિકારી સમક્ષ કરવામાં આવેલું નિવેદન એ આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી ન્યાયતર કબૂલાત છે અને

સાક્ષી જે કહે છે તે પુરાવો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, ઉપરોક્તના આધારે, આક્ષેપિત ચુકાદો ઉલટાવવો જોઈએ અને વધુ તપાસનો નિર્દેશ આપવો જોઈએ અથવા આરોપીઓ પર નવેસરથી ટ્રાયલ ચલાવવી જોઈએ અથવા ટ્રાયલ માટે કમિટ કરવા જોઈએ અને દોષિત જણાતા, ન્યાયના ભંગને રોકવા માટે કાયદા મુજબ સજા કરવી જોઈએ.

૭. પ્રતિવાદી નંબર ૨ અને ૪ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પ્રવીણ ગોંડલિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે, સક્ષમ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા આક્ષેપિત ચુકાદામાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી.

૭.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, આ સાંયોગિક પુરાવાનો કેસ છે, કડી સ્થાપિત થઈ ન હોવાથી, સક્ષમ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ યોગ્ય રીતે પસાર કર્યો છે.

૭.૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, ભોગ બનનાર દુધવા થી વેજલપુર સુધી ગયા તે હકીકત અંગે કોઈ વિવાદ નથી, જોકે, ત્યારબાદની કડી સ્થાપિત થઈ નથી. કેસ સાબિત કરવા માટે રેકૉર્ડ પર કોઈ કડી અને પુરાવા નથી અને

તેના પરિણામે નિર્દોષ છૂટકારો થયો છે. કયા આરોપી દ્વારા ઉક્ત કૃત્ય કરવામાં આવ્યું હતું તે અંગે આરોપીઓ પર આઈપીસી ની કલમ ૩૭૬ અને ૩૦૨ હેઠળ આરોપ મૂકવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈ નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, જો તપાસ ખામીયુક્ત હોય તો પણ, ૩૦ વર્ષના ગાળા પછી તેમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકાય નહીં.

૭.૩ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૧૬૧ હેઠળનું નિવેદન એ કોઈ ગર્ભિત પુરાવો નથી. તેનો ઉપયોગ કોર્ટમાં સાક્ષીની જુબાનીનો વિરોધ કરવા અથવા તેને ખોટી પાડવા માટે થઈ શકે છે.

એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ઉપરોક્ત કાર્યવાહી દેખીતી રીતે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા સંબંધિત સમયે કરવામાં આવી નથી.

૭.૪ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે એફએસએલ અધિકારી સમક્ષ આરોપીઓના નિવેદનો એ ન્યાયતર કબૂલાત નથી, તે માત્ર તે લખાણો છે જે જરૂરી પરીક્ષણ એટલે કે પોલિગ્રાફી ટેસ્ટ કરાવતા પહેલા નોંધવામાં આવે છે.

૭.૫ આરોપીઓ એટલે કે પ્રતિવાદી નંબર ૨ અને ૪ ના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ગોંડલિયાએ શ્રી પટેલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલનો જવાબ આપતા રજૂઆત કરી હતી કે, મારુતિ-વાનના સંદર્ભમાં, સક્ષમ અદાલત દ્વારા પીડબલ્યુ નંબર ૧૮ – મુકુલ બુચ, જેઓ હાલોલમાં સીપીઆઈ હતા અને જેમણે ગોધરાના ડીસીપી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ પર તપાસ કરી હતી, તેમની ઉલટતપાસ પર આધાર રાખીને હકીકતનું તારણ કાઢવામાં આવ્યું છે. ઉલટતપાસના પાના-૩૬૯ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે જેમાં જણાવ્યું છે કે, તેમાં તપાસ કરવામાં આવી હતી જેમાં જાણવા મળ્યું હતું કે મારુતિ-કાર રમેશ સોનીની હતી, પંચનામું કરવામાં આવ્યું હતું અને મારુતિ-વાનને એફએસએલ માટે મોકલવાની સૂચના આપી હતી.

૭.૬ મધ્યપ્પા વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય, ૨૦૨૪ (૩) એસસીસી ૫૪૪ ના કેસમાં ઠરાવેલા ચુકાદાના સિદ્ધાંત પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૩૭૮ હેઠળ નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલ પર વિચારણા કરતી વખતે ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રનો મુખ્ય સિદ્ધાંત એ છે કે જ્યાં સુધી દોષ સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી આરોપીની તરફેણમાં નિર્દોષ હોવાની ધારણા હોય છે. જો બે મંતવ્યો શક્ય હોય

તો પણ, જો સક્ષમ અદાલત દ્વારા લેવામાં આવેલ મંતવ્ય એ એક વાજબી મંતવ્ય હોય, તો જ્યાં સુધી ચુકાદામાં કોઈ વિકૃતિ ન હોય, ત્યાં સુધી હાઈકોર્ટ સામાન્ય રીતે હસ્તક્ષેપ કરી શકે નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે હાલની અપીલ રદ કરવી જોઈએ.

૮. અમે સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે.

૮.૧ ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એવો છે કે આરોપીઓએ ભોગ બનનાર પર તારીખ ૨૭/૧૦/૧૯૯૪ ના રોજ ૧૮:૪૫ થી ૨૮/૧૦/૧૯૯૪ ના રોજ સવારે ૮:૦૦ વાગ્યાની વચ્ચે, હાલોલ ખાતેના માં કૃપા ગેસ્ટ હાઉસના પહેલા માળે સામૂહિક બળાટકાર ગુજાર્યો હતો જેની માલિકી આરોપી નંબર ૩ની હતી. ભોગ બનનાર પર ઉપરોક્ત સ્થળે બળાટકાર ગુજારવામાં આવ્યો હતો જ્યાં આરોપીઓએ વધુમાં માં કૃપા ગેસ્ટ હાઉસના ૩મ નંબર ૬ માં ભોગ બનનાર પર ધારધાર હથિયાર (ખંજર) વડે ઈજાઓ પહોંચાડીને તેની હત્યા કરી હતી અને ગુનાના પુરાવા નાશ કરવા માટે, તેણીને હાલોલ-ગોધરા રોડ પર થુવાર રેલવે-ગેટની વાડ પાસે ફેંકી દીધી હતી, જે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૭૬(જી), ૩૦૨ અને ૨૦૧ સાથે વંચાણે લેતા કલમ ૩૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો બને છે

૯. અમે ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષીઓની જુબાનીઓ અને રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજ પુરાવાઓ ધ્યાને લીધા છે.

૯.૧ અમે મૂળ ફરિયાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી રાજેન્દ્ર પટેલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો પણ ધ્યાને લીધી છે જેમાં, પોલીસ દ્વારા કલમ ૧૬૧ હેઠળ નોંધવામાં આવેલા ત્રણ નિવેદનો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે; (૧) પીડબલ્યુ નંબર ૨ – જગદીશભાઈ જે. શાહ (૨) પીડબલ્યુ નંબર ૩ – દલપતભાઈ સબુર અને (૩) અશોક સોમેશ્વર ઉપાધ્યાય.

૯.૨ અમે આંક-૧૫ હેઠળના પીએમ રિપોર્ટ અને આંક-૪૦ હેઠળ જુબાની આપનાર પીડબલ્યુ નંબર ૧ – ડૉ. નાગરની જુબાની તપાસી છે. રિપોર્ટ જણાવે છે કે, મૃતકે ઘરેણાં પહેર્યા હતા અને તેના કપડાં યોગ્ય સ્થિતિમાં હતા. તેની હત્યા કરતા પહેલા બળાત્કાર થયો હોવાની શક્યતા હતી, પરંતુ તે રાસાયણિક વિશ્લેષણને આધિન રહેશે. ઉક્ત પીડબલ્યુ નંબર ૧ એ જુબાની આપી કે, ખંજર કરતા પણ વધુ ધારદાર હથિયારનો ઉપયોગ થયો હોવાની શક્યતા હતી. નિષ્ણાત સાક્ષીના પુરાવા અનિર્ણાયક છે.

૯.૩ પીડબલ્યુ નંબર ૨ – જગદીશભાઈ જે. શાહ, જેઓ ગેસ્ટ-હાઉસના મેનેજર હતા, પીડબલ્યુ નંબર ૩ – દલપતભાઈ, જે ગેસ્ટ હાઉસમાં હેલ્પર હતા, બંને સાક્ષીઓ હોસ્ટાઈલ (ફરી ગયેલ) જાહેર થયા હતા.

૯.૪ ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા તપાસવામાં આવેલા પાંચ સાક્ષીઓએ ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું ન હતું અને તેમને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, રેકૉર્ડ પરના પુરાવા એવા છે કે મૃતક કલ્પનાબેન ઘટના સમયે શાળામાં તેમની ફરજ બજાવવા ગયા હતા અને ત્યાંથી તેઓ રિક્ષામાં વેજલપુર બસ-સ્ટેન્ડ પહોંચ્યા હતા, પરંતુ, તેઓ વેજલપુરથી કાલોલ કેવી રીતે પહોંચ્યા તેનો રેકૉર્ડ પર કોઈ પુરાવો નથી. ઘટના પછી, હાલોલથી મૃતદેહ કેવી રીતે મળી આવ્યો તે અંગે કોઈ પુરાવો નથી જે ૧૨ કિલોમીટરના અંતરે હતું.

૯.૫ ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૧૬૧ હેઠળ નોંધાયેલા નિવેદનો નિવેદન આપનાર વ્યક્તિ દ્વારા અદાલત સમક્ષ સોગંદ પર પુરાવો આપીને

સાબિત કરવાના હોય છે અને જ્યારે નિવેદન આપનાર પોતે જ વર્તમાન કેસની જેમ હોસ્ટાઈલ જાહેર થયા હોય, ત્યારે ઉક્ત પુરાવાને માન્ય રાખી શકાય નહીં.

૯.૬ પીડબલ્યુ નંબર ૪, સુરેશભાઈ પ્રતાપભાઈ, જે રિક્ષાચાલક હતા, તેમણે આંક-૨૧ હેઠળ જુબાની આપી કે, ભોગ બનનાર દુધવા થી શાળાએ અને ત્યાંથી વેજલપુર ગયા હતા અને ભોગ બનનારે જણાવ્યું હતું કે, તેનો ભાઈ ત્યાં હાજર હતો. ઉલટતપાસમાં, આ સાક્ષીએ જુબાની આપી કે, તેણે ચિઠ્ઠી આપનાર વ્યક્તિને પોલીસ દ્વારા માર મારવાની ધમકીના કારણે ઓળખ્યો હતો. તેણે ફરિયાદ પક્ષને સમર્થન આપ્યું નથી.

૯.૭ આંક-૪૮ હેઠળની ફરિયાદ ટેલિફોનિક સંદેશ પરથી નોંધવામાં આવી હતી, જે આંક-૪૭ હેઠળ જુબાની આપનાર પીડબલ્યુ નંબર ૧૪ – ગોવિંદભાઈ પૂજાભાઈ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી. એવી જુબાની આપવામાં આવી છે કે, ખંજર તેના કપર સાથે અને ચપ્પલ તે જગ્યાએથી મળી આવ્યા હતા જ્યાંથી મૃતકનો મૃતદેહ મળી આવ્યો હતો.

૯.૮ પીડબલ્યુ નંબર ૧૫ – સુબોધભાઈ મિસ્ત્રી, આંક-૫૧ હેઠળ જુબાની આપી જેમાં, લોહી, લાળ, પેશાબ, વાળ અને પ્લ્યુબિક-હેર (જનનાંગના વાળ) ના નમૂનાઓ અને સ્વાબ નમૂનાઓ લેવામાં આવ્યા હતા અને તે અંગેના પ્રમાણપત્રો આંક-૫૩ થી ૫૬ હેઠળ રેકૉર્ડ પર છે. એવી જુબાની આપવામાં આવી છે કે, ઉક્ત નમૂનાઓ સીપીઆઈ ને મોકલવાના હતા. ત્યારબાદ રેકૉર્ડ પર બીજું કંઈ આવતું નથી.

૯.૯ પીડબલ્યુ નંબર ૧૬ પીએસઆઈ – ઉદેસિંહ ખતુભાઈએ આંક-૫૭ હેઠળ જુબાની આપી કે, વર્ષ ૧૯૯૪ માટે તેઓ પોલીસ સ્ટેશનમાં બીજા પીએસઆઈ તરીકે તૈનાત હતા અને ૨૯/૧૦/૧૯૯૪ ના રોજ સુરેશભાઈ અને મણીભાઈ ફતેસિંહના નિવેદનો નોંધ્યા પછી, તપાસ પીએસઆઈ બારિયાને સોંપવામાં આવી હતી.

૯.૧૦ પીડબલ્યુ નંબર ૧૭ શ્રી બારિયા જેમણે આંક-૫૮ હેઠળ જુબાની આપી તેમને સ્વતંત્ર સાક્ષી કહી શકાય, તેમણે જણાવ્યું હતું કે, મૃતક શિક્ષક તરીકે કામ કરતા હતા અને તેઓ મોડાસા પાસેના ગામના રહેવાસી હતા, તેમના પિતાએ સાક્ષીનો સંપર્ક કર્યો હતો અને તેમના ફોટા વિવિધ અખબારોમાં પ્રકાશિત થયા

હતા, કારણ કે તેઓ ગુમ હતા. મૃતકના પરિવારના સભ્યોના અને તેઓ જ્યાં કામ કરતા હતા તે સ્થળના લોકોના નિવેદનો લેવામાં આવ્યા હતા.

૯.૧૧ પીડબલ્યુ નંબર ૧૮ – સીપીઆઈ શ્રી બુચ જેમને આગળની તપાસનો ચાર્જ સોંપવામાં આવ્યો હતો, તેમણે આંક-૫૯ હેઠળ જુબાની આપી કે, એવી આશંકા હતી કે આરોપીઓ બળાત્કાર માટે જવાબદાર હતા, જોકે, તપાસ કરતા વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણ નકારાત્મક આવ્યું હતું. હાલોલ ખાતેના ગેસ્ટ હાઉસમાંથી કોઈ પુરાવા મળ્યા ન હતા.

તેમની જુબાની પરથી એવું બહાર આવે છે કે, માં કૃપા ગેસ્ટ હાઉસના રૂમ નંબર ૬ માં કેરળ સમાજનું બોર્ડ હતું જે ભાડે આપવામાં આવ્યું હતું.

૧૦. અહીં કોઈ પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી નથી. આ સાંયોગિક પુરાવાનો કેસ છે. એ વિવાદમાં નથી કે, મૃતક કલ્પનાબેને દુધવા થી કરડા ખાતેની શાળામાં અને ત્યાંથી વેજલપુર સુધીની મુસાફરી કરી હતી. મૃતક કાલોલ કેવી રીતે પહોંચ્યા તેનો કોઈ પુરાવો નથી. ફરિયાદ પક્ષ એ સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે કે કોણે બળાત્કાર કર્યો અને તેમની હત્યા કરી અને કયા હથિયારનો ઉપયોગ

કરવામાં આવ્યો હતો, જોકે ગુનાના સ્થળેથી મુદ્દામાલ હથિયાર – ખંજર મળી આવ્યું હતું, પરંતુ તે સાબિત થયું નથી. ફરિયાદ પક્ષ આરોપીઓને આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ ના દાયરામાં લાવવા માટેની કડી સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે જેથી એ સાબિત કરી શકાય કે, મૃતક ભોગ બનનારનું મૃત્યુ માનવવધ હતું તે હકીકત ધ્યાને લેતા ઘટના ભોગ બનનારને મારી નાખવાના ઈરાદા સાથે બની હતી, જોકે, ફરિયાદ પક્ષ એ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે કે આરોપીઓએ સામૂહિક બળાત્કારનું કૃત્ય કર્યું હતું.

૧૧. ભોગ બનનાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી રાજેન્દ્ર પટેલે એવી દલીલ ઉઠાવી હતી કે, અશોક સોમેશ્વર ઉપાધ્યાયનું નિવેદન, જેમની દુકાન ગેસ્ટ હાઉસમાં હતી જ્યાં ઘટના બની હતી, તે તપાસ અધિકારી દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું હોવા છતાં, તે ચાર્જશીટમાં દેખાયું નથી. ઉપરોક્ત મુદ્દો અપીલમાં પ્રથમ વખત ઉઠાવવામાં આવ્યો છે, આ મુદ્દો વર્ષ ૧૯૯૫ માં જ્યારે ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી ત્યારે ક્યારેય ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. આખી ટ્રાયલ ચલાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, જેનું પરિણામ નિર્દોષ છૂટકારામાં આવ્યું છે.

સંહિતાની કલમ ૧૬૧ હેઠળનું નિવેદન નિવેદન આપનાર વ્યક્તિ દ્વારા અદાલત સમક્ષ સોગંદ પર પુરાવો આપીને સાબિત કરવાનું હોય છે. તેનું કોઈ પુરાવાકીય મૂલ્ય નથી અને તે ગર્ભિત પુરાવા તરીકે સ્વીકાર્ય નથી.

૧૧.૧ વી. કે. મિશ્રા અને અન્ય વિરુદ્ધ ઉત્તરાખંડ રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૧૫) ૯ એસસીસી ૫૮૮ ના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પોલીસ દ્વારા સંહિતાની કલમ ૧૬૧ અને ૧૬૨ હેઠળ નોંધાયેલા નિવેદનના ઉપયોગ અંગેનો સિદ્ધાંત નિર્ધારિત કર્યો છે. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે વધુમાં એવો મંતવ્ય આપ્યો છે કે તપાસ અધિકારીની ખામીયુક્ત અથવા ગેરકાયદેસર તપાસ અથવા ચૂકનો લાભ આરોપીની તરફેણમાં લેવો જોઈએ નહીં. માનનીય અદાલતે ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩(બી) હેઠળની ધારણા વિશે વધુમાં મંતવ્ય આપ્યો છે કારણ કે તે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૪(બી) અને ૪૮૮(એ) હેઠળનો કેસ હતો.

વર્તમાન કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતા, મૂળ ફરિયાદીના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પટેલની દલીલ ટકી શકે તેમ નથી કારણ કે કલમ ૧૬૧ હેઠળનું

નિવેદન જેના પર તેઓ આધાર રાખી રહ્યા છે, તેને અપીલના તબક્કે ધ્યાને લઈ શકાય નહીં. વધુમાં, વર્તમાન કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતા, તપાસમાં ન તો કોઈ ખામી છે કે ન તો કોઈ દોષ છે. વાસ્તવમાં, તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હતી અને આરોપીઓની ધરપકડ માત્ર શંકાના આધારે કરવામાં આવી હતી. પોલીસ દ્વારા અનેક વ્યક્તિઓની તપાસ અને પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી અને એફએસએલ સત્તાધિકારી દ્વારા પણ અનેક વ્યક્તિઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી કારણ કે પોલીસને તેમના પર શંકા હતી.

૧૧.૨ તપાસ અધિકારી અને એફએસએલ અધિકારીની જુબાની ધ્યાને લેતા, આરોપીઓની ધરપકડ લાઈ ડિટેક્શન ટેસ્ટના આધારે શંકા પર કરવામાં આવી હતી, જોકે, જ્યારે કોઈ ગર્ભિત પુરાવો હોય ત્યારે જ આવા રિપોર્ટનો ઉપયોગ માત્ર સહાયક પુરાવા તરીકે થઈ શકે છે.

૧૧.૩ એવો કોઈ પુરાવો નથી કે, આરોપીઓએ મૃતક કલ્પનાબેનને બોલાવ્યા હતા અને તેમને માં કૃપા ગેસ્ટ હાઉસમાં લઈ ગયા હતા, જ્યાં તમામ આરોપીઓએ તેમના પર બળાટકાર કર્યો હતો અને ઉક્ત હકીકતને છુપાવવા માટે, તેમને ધારધાર હથિયારથી ઈજા પહોંચાડી, તેમની હત્યા કરી અને તેમના

દેહને રિક્ષામાં લઈ જઈ હાલોલ રેલવે ગેટ પાસે ફેંકી દીધો હતો. ફરિયાદ પક્ષ માત્ર એટલું જ સાબિત કરી શક્યો કે, મૃતક કલ્પનાબેન ત્યાંથી પસાર થઈને વેજલપુર આવ્યા હતા, પરંતુ ત્યારબાદ આરોપીઓને ગુના સાથે જોડવા માટે કોઈ પુરાવો નથી કે તેઓ તેમને કાલોલના માં કૃપા ગેસ્ટ હાઉસમાં લઈ ગયા અને રૂમ નંબર ૬ માં બળાત્કાર કર્યો, ધારધાર હથિયારથી ઇજા પહોંચાડી, તેમની હત્યા કરી અને હાલોલ રેલવે ગેટ પાસે તેમનો મૃતદેહ ફેંકી દીધો.

૧૧.૪ ફરિયાદ પક્ષ આરોપીઓને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ અને ૩૭૬ ના દાયરામાં લાવવા માટેની કડી સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે. ઉક્ત હેતુ માટે લોહીના નમૂનાઓ જમ કરવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ લોહીના નમૂનાઓ એ સાબિત કરી શક્યા નથી કે આરોપીઓએ જ ગુનો કર્યો હતો.

૧૧.૫ મુદ્દામાલ હથિયાર ખંજર જે તે જગ્યાએથી મળ્યું હતું જ્યાંથી મૃતક કલ્પનાબેનનો મૃતદેહ મળ્યો હતો, તે પણ સાબિત થયું ન હતું.

૧૧.૬ મૃતક કલ્પનાબેનનો મૃતદેહ હાલોલના મામલતદારની મારુતિ-વાનમાં લઈ જવામાં આવ્યો હતો. તે મારુતિ-વાન જમ કરવામાં આવી હતી અને

એફએસએલમાં મોકલવામાં આવી હતી અને અન્ય શંકાસ્પદોની પણ તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તેમના લાઈ ડિટેક્શન ટેસ્ટ પણ લેવામાં આવ્યા હતા. સક્ષમ અદાલત દ્વારા તે અંગે વિગતવાર વિચારણા કરવામાં આવી છે.

૧૧.૭ એફએસએલ અધિકારી સમક્ષ નોંધાયેલા નિવેદનો મૃતક વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પટેલની દલીલ મુજબ ન્યાયતર કબૂલાત હોઈ શકે નહીં. તે લખાણ ના સ્વરૂપમાં નિવેદનો હતા. જ્યારે પણ કોઈ શંકાસ્પદ વ્યક્તિએ વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણ કરાવવાનું હોય છે, ત્યારે તેને એક ચોક્કસ લખાણ આપવામાં આવે છે, જે તેણે તેના પલ્સ, માનસિક સ્થિતિ, લખાણ વાંચવામાં લાગતો સમય માપવા માટેના સાધન લગાવ્યા પછી વાંચવાનું હોય છે.

૧૨. અમે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓ અને સાક્ષીઓની જુબાનીઓની ઝીણવટભરી તપાસ કરી છે. અમારા મતે, સાંયોગિક પુરાવાના કિસ્સામાં, ઘટનાઓની સંપૂર્ણ સાંકળ સાબિત કરવાની જવાબદારી ફરિયાદ પક્ષની છે જે કોઈપણ શંકા વિના આરોપીનો ગુનો સ્થાપિત કરે. સાંયોગિક પુરાવા હેઠળ દોષિત ઠેરવવા માટેનો પાયાનો સિદ્ધાંત એ છે કે, આ રીતે સાબિત થયેલા દરેક ગુનાહિત સંજોગો સ્પષ્ટપણે વાજબી શંકાથી પર સ્થાપિત થવા જોઈએ, જે ઉક્ત ગુના વિશેના

અસ્પષ્ટ નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જતી ઘટનાઓની સાંકળ બનાવતા હોવા જોઈએ, અને ઉક્ત ગુના વિરુદ્ધ અન્ય કોઈ ધારણા શક્ય હોવી જોઈએ નહીં.

ઉપરોક્ત કાયદાનો સિદ્ધાંત વિનોદ કુમાર વિરુદ્ધ રાજ્ય (એનસીટી દિલ્હી સરકાર), (૨૦૨૫) ૩ એસસીસી ૬૮૦ અને હંસરાજ વિરુદ્ધ છત્તીસગઢ રાજ્ય, (૨૦૨૫) ૩ એસસીસી ૩૫૦ ના કેસમાં ઠરાવ્યા મુજબ સુસ્થાપિત છે.

(એ) અમે વિનોદ કુમાર વિરુદ્ધ રાજ્ય (એનસીટી દિલ્હી સરકાર), (૨૦૨૫) ૩ એસસીસી ૬૮૦ ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા રેશિયોનો ઉદ્દેખ કરવો યોગ્ય માનીએ છીએ, જેમાં પેરા-૧૪ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

"૧૪. જ્યારે ફરિયાદ પક્ષનો કેસ સાંયોગિક પુરાવા પર આધારિત હોય, ત્યારે જે સંજોગો પરથી દોષનો નિષ્કર્ષ કાઢવાનો હોય તે સંપૂર્ણ રીતે સ્થાપિત હોવા જોઈએ. સંજોગોની એવી સાંકળ હોવી જોઈએ જે એટલી સંપૂર્ણ હોય કે આરોપીની નિર્દોષતા સાથે અસંગત હોય તેવા કોઈપણ નિષ્કર્ષ માટે કોઈ આધાર બાકી ન રહે. આ કેસમાં, સાંકળ બનાવતા બે નોંધપાત્ર સંજોગો સ્થાપિત થયા નથી."

(બી) આ તબક્કે હંસરાજ વિરુદ્ધ છત્તીસગઢ રાજ્ય, (૨૦૨૫) ૩ એસસીસી ૩૫૦ ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય છે, જેમાં પેરા-૯ થી ૧૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

"૯. શુદ્ધ સાંયોગિક પુરાવા પર આધારિત કેસના સંદર્ભમાં કાયદો આ અદાલતના શરદ બિરધીચંદ સારદા વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્યના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય દ્વારા સ્પષ્ટ થાય છે જેમાં સાંયોગિક પુરાવા પર આધારિત કેસના પુરાવા તરીકે પંચશીલ તરીકે ઓળખાતા પાંચ સુવર્ણ સિદ્ધાંતો સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા; (i) જે સંજોગો પરથી દોષનો નિષ્કર્ષ કાઢવાનો હોય તે સંપૂર્ણ રીતે સ્થાપિત હોવા જોઈએ, જેમાં 'થઈ શકે છે' અને 'થવું જ જોઈએ' સ્થાપિત વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવવો; (ii) સ્થાપિત હકીકતો આરોપીના દોષની ધારણા સાથે સુસંગત હોવી જોઈએ; (iii) સંજોગો નિર્ણાયક પ્રકૃતિના હોવા જોઈએ; (iv) સંજોગોએ સાબિત કરવાના સંજોગો એટલે કે આરોપીના દોષ સિવાયની દરેક અન્ય સંભવિત ધારણાને બાકાત રાખવી જોઈએ; અને (v) પુરાવાની સાંકળ એટલી સંપૂર્ણ હોવી જોઈએ કે આરોપી નિર્દોષ છે તેવા નિષ્કર્ષ માટે કોઈ વાજબી આધાર બાકી ન રહે અને એ બતાવવું જોઈએ કે તમામ માનવીય

સંભાવનાઓમાં આ કૃત્ય આરોપી દ્વારા જ કરવામાં આવ્યું હોવું જોઈએ.

૧૦. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ગુનેગારની સજા તરફ દોરી જતી ઘટનાઓની સાંકળ નિશ્ચિતતા સાથે નિર્ણાયક રીતે સ્થાપિત થવી જોઈએ (૧૯૮૪) જ એસસીસી ૧૧૬ અને કોઈ બીજા અભિપ્રાય માટે કોઈ અવકાશ હોવો જોઈએ નહીં જે આરોપીની નિર્દોષતા તરફ દોરી જાય.

૧૧. એવું કહેવાય છે કે અપીલકર્તા પાસે મૃતકને મારી નાખવાનો હેતુ હતો. કથિત હેતુ એ હતો કે તે છેલ્લા બે મહિનાથી મૃતકના નોકર તરીકે રહેતો હતો અને વેતનની ચૂકવણી ન થવા/સમયસર ન થવા બાબતે તેની અને મૃતક વચ્ચે કોઈ વિવાદ હતો. જો કે, આવો વિવાદ એવા પ્રકારનો નથી જે અપીલકર્તાને મૃતકની હત્યા કરવા જેવું આટલું મોટું પગલું ભરવા તરફ દોરી જાય. વેતનની બિન-ચૂકવણીનો મુદ્દો ભાગ્યે જ મહત્વનો છે અને તે એટલી નજીવી બાબત છે કે જે કોઈને પણ આવા ગંભીર પ્રકારનો ગુનો કરવા જેવું મોટું પગલું ભરવા માટે

મજબૂર કરે. વધુમાં, બંને વચ્ચે કોઈ વિવાદ સાબિત કરવા માટે કોઈ નક્કર પુરાવા નથી."

૧૩. ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રનો એ મુખ્ય સિદ્ધાંત છે કે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં, અપીલ અદાલતે તે ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા કાઢવામાં આવેલા હકીકતના તારણમાં દખલ કરવામાં ધીમી ગતિએ આગળ વધવું જોઈએ જેમને નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશમાં સાક્ષીને જોવાનો લાભ મળ્યો હતો. સામાન્ય રીતે, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં આવશે નહીં કારણ કે આરોપીની નિર્દોષ હોવાની ધારણા નિર્દોષ છૂટકારા દ્વારા વધુ મજબૂત બને છે. કલમ ૩૭૮ હેઠળની સત્તાઓ રિવિઝન અરજીની સુનાવણી દરમિયાનની તેની સત્તાઓ જેટલી મર્યાદિત નથી. નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સતત એવું ઠરાવ્યું છે કે જ્યાં સુધી નિર્દોષ છૂટકારાનો ચુકાદો પુરાવાઓથી તદ્દન વિપરીત ન હોય, દેખીતી રીતે ભૂલભરેલો ન હોય અથવા ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને સક્ષમ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી અદાલત દ્વારા આવો મંતવ્ય ન લઈ શકાય તેમ હોય, ત્યાં સુધી અપીલ અદાલત નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદામાં હસ્તક્ષેપ કરવા તૈયાર થશે નહીં. અપીલ અદાલત સક્ષમ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશમાં ત્યાં સુધી હસ્તક્ષેપ કરશે નહીં જ્યાં સુધી ચુકાદાને ઉલટાવવા માટે મજબૂત અને પર્યાપ્ત આધારો ન હોય.

૧૪. અમે કાયદાની નીચેની સ્થિતિનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય માનીએ છીએ :-

(એ) એઆઈઆર ૨૦૨૪ (એસસી) ૧૮૦૫ ભૂપતભાઈ બચુભાઈ ચાવડા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં, પેરા ૬ અને ૭ આ મુજબ છે :-

“૬. એ વાત સાચી છે કે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલનો નિર્ણય કરતી વખતે, અપીલ અદાલતે પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાનું હોય છે. પુરાવાના પુનઃમૂલ્યાંકન પછી, અપીલ અદાલતે જે પ્રથમ પ્રશ્નનો જવાબ આપવાનો હોય છે તે એ છે કે શું ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલ મંતવ્ય એ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓના આધારે લઈ શકાય તેવો એક વાજબી મંતવ્ય હતો. હાઈકોર્ટના આક્ષેપિત ચુકાદાની તપાસ કરતા જાણવા મળે છે કે આ પ્રશ્ન પર ધ્યાન આપવામાં આવ્યું નથી. અપીલ અદાલત નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશમાં ત્યારે જ હસ્તક્ષેપ કરી શકે છે જો તે પુરાવાઓના પુનઃમૂલ્યાંકન પછી સંતુષ્ટ થાય કે માત્ર એક જ સંભવિત નિષ્કર્ષ એ હતો કે આરોપીનો દોષ વાજબી શંકાથી પર સ્થાપિત થયો હતો. અપીલ અદાલત માત્ર તે જ આધારે નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ ઉલટાવી શકતી નથી કે અન્ય મંતવ્ય શક્ય છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, નિર્દોષ છૂટકારાનો ચુકાદો વિકૃત હોવો જોઈએ. જ્યાં સુધી અપીલ અદાલત આવું તારણ ન નોંધે ત્યાં સુધી નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરી

શકાતો નથી. હાઈકોર્ટે તે સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતની અવગણના કરી છે કે નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ આરોપીની નિર્દોષ હોવાની ધારણાને વધુ મજબૂત બનાવે છે. ચુકાદાની તપાસ કર્યા પછી, અમને જણાયું છે કે હાઈકોર્ટે મુખ્ય પ્રશ્ન પર ધ્યાન આપ્યું નથી.

૭. હાઈકોર્ટે જે બીજી ભૂલ કરી છે તે આક્ષેપિત ચુકાદાના પેરા ૨૩ માં જોવા મળે છે. હાઈકોર્ટ એ હદ સુધી ગઈ છે કે અપીલકર્તાઓ તેમના સમર્થનમાં પુરાવા રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે, બચાવ પક્ષના સાક્ષીની તપાસ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે અને ફરિયાદ પક્ષના સંસ્કરણની અસત્યતા સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે. સાબિત કરવાના બોજની આ વિભાવના તદ્દન ખોટી છે. જ્યાં સુધી સંબંધિત દંડનીય કાયદા હેઠળ આરોપી પર નકારાત્મક બોજ ન હોય અથવા ઉલટા બોજની કલમ ન હોય, ત્યાં સુધી આરોપીએ કોઈપણ બોજ ઉઠાવવાની જરૂર નથી. એવા કિસ્સામાં કે જ્યાં કાયદેસરની ધારણા હોય, ફરિયાદ પક્ષ પ્રારંભિક બોજ ઉઠાવે તે પછી, ખંડન કરવાનો બોજ આરોપી પર આવી શકે છે. ઉપર મુજબની કાયદેસરની જોગવાઈઓની ગેરહાજરીમાં, આ કિસ્સામાં, આરોપીનો દોષ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાની જવાબદારી ફરિયાદ પક્ષની હતી. તેથી, સાબિત કરવાના બોજ પર હાઈકોર્ટનું તારણ સંપૂર્ણપણે ભૂલભરેલું છે. તે દેશના કાયદાની વિરુદ્ધ છે.”

(બી) એઆઈઆર ૨૦૨૪ (એસસી) ૧૨૫૨ મહાપ્પા વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્યના કેસમાં, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં હસ્તક્ષેપના અવકાશ વિશે વિગતવાર ચર્ચા કરી છે.

માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે પુરાવાઓનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની હાઈકોર્ટની સત્તા હંમેશા ઉપલબ્ધ છે, જોકે માત્ર મંતવ્યના તફાવત પર તેને ઉલટાવવું જોઈએ નહીં, સિવાય કે નિર્દોષ છૂટકારાનો આક્ષેપિત આદેશ ગેરકાયદેસર અથવા વિકૃત હોય અને તેને સ્વીકારી શકાય તેમ ન હોય. પેરા ૨૪ થી ૨૬ આ મુજબ છે :—

“૨૪. અમે સૌ પ્રથમ ફોજદારી અપીલમાં હસ્તક્ષેપના અવકાશ અંગેની કાયદાની સ્થિતિની ચર્ચા કરી શકીએ છીએ. કારણ કે, તે આ પડકારનો પાયો છે. ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રનો મુખ્ય સિદ્ધાંત છે કે જ્યાં સુધી દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી આરોપીની તરફેણમાં નિર્દોષ હોવાની ધારણા છે. આ ધારણા ટ્રાયલના તમામ તબક્કે ચાલુ રહે છે અને જ્યારે કેસ નિર્દોષ છૂટકારામાં સમાપ્ત થાય ત્યારે અંતે એક હકીકતમાં પરિણમે છે. જ્યારે કેસ નિર્દોષ છૂટકારામાં સમાપ્ત થાય ત્યારે નિર્દોષતાની ધારણા નક્કર બને છે. એવું એટલા માટે છે કારણ કે એકવાર ટ્રાયલ કોર્ટ, રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓના મૂલ્યાંકન પરથી જણાય કે આરોપી દોષિત નથી, તો ધારણા વધુ મજબૂત બને છે અને અપીલમાં તેને નકારવા માટે ઉચ્ચ મર્યાદાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે.

૨૫. નિઃશંકપણે, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે અપીલ થઈ શકે છે અને તે વિશે કોઈ વિવાદ નથી. એ પણ શંકાની બહાર છે કે અપીલ સત્તાઓના ઉપયોગમાં, હાઈકોર્ટને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવામાં કોઈ પ્રતિબંધ નથી. જો કે, પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની હાઈકોર્ટની સત્તા એ મર્યાદિત સત્તા છે, ખાસ કરીને જ્યારે પડકારવામાં આવેલ આદેશ નિર્દોષ છૂટકારાનો હોય. પૂછવામાં આવતો પ્રથમ અને સૌથી મહત્વનો પ્રશ્ન એ છે કે શું ટ્રાયલ કોર્ટે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓનું સંપૂર્ણ મૂલ્યાંકન કર્યું હતું અને પુરાવાના તમામ મહત્વના ટુકડાઓ પર યોગ્ય વિચારણા કરી હતી. વિચારણા માટેનો બીજો મુદ્દો એ છે કે શું ટ્રાયલ કોર્ટનું તારણ ગેરકાયદેસર છે અથવા કાયદા અથવા હકીકતની ભૂલથી પ્રભાવિત છે. જો નહીં, તો ત્રીજી વિચારણા એ છે કે શું ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલ મંતવ્ય એ એક વાજબી મંતવ્ય છે. નિર્દોષ છૂટકારાનો નિર્ણય માત્ર મંતવ્યના તફાવત પર ઉલટાવવાનો હોતો નથી. જે જરૂરી છે તે ગેરકાયદેસરતા અથવા વિકૃતિ છે.

૨૬. એ નોંધવું જોઈએ કે ફોજદારી કેસમાં બે મંતવ્યોની શક્યતા એ કોઈ અસાધારણ ઘટના નથી. બે મંતવ્યોનો સિદ્ધાંત અદાલતો દ્વારા ન્યાયિક રીતે માન્ય રાખવામાં આવ્યો છે અને જ્યારે પુરાવાનું મૂલ્યાંકન બે સમાન વાજબી મંતવ્યોમાં પરિણમે છે ત્યારે તે અમલમાં આવે છે. જો કે, વિવાદનો ઉકેલ આરોપીની તરફેણમાં કરવાનો હોય છે. કારણ કે,

આરોપીની નિર્દોષતાની તરફેણમાં સમાન વાજબી મંતવ્યનું અસ્તિત્વ એ પોતે જ ફરિયાદ પક્ષના કેસમાં વાજબી શંકા છે. વધુમાં, તે નિર્દોષતાની ધારણાને પુષ્ટિ આપે છે. અને તેથી, જ્યારે બે મંતવ્યો શક્ય હોય, ત્યારે આરોપીની નિર્દોષતાની તરફેણમાં હોય તેનું પાલન કરવું એ સૌથી સુરક્ષિત માર્ગ છે. વધુમાં, એ પણ નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે જો ટ્રાયલ કોર્ટનું મંતવ્ય, નિર્દોષ છૂટકારાના કેસમાં, એક વાજબી મંતવ્ય હોય, તો હાઈકોર્ટ માટે પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરીને આરોપીને દોષિત ઠેરવવાનું શક્ય નથી. જો આવો માર્ગ સ્વીકાર્ય હોય, તો કાયદાની નજરમાં અધિકારો અને જવાબદારીઓ નક્કી કરવાનું વ્યવહારિક રીતે અશક્ય બની જશે. સેલ્વરાજ વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય, (૨૦૧૫) ૧૦ એસસીસી ૨૩૦ માં .

"૧૩. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણોને ધ્યાનમાં લેતા અને પુરાવાઓના મૂલ્યાંકન પરથી, અમારા સુવિચારિત મતે, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલ મંતવ્ય એક શક્ય મંતવ્ય હતો. આમ, હાઈકોર્ટે નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદામાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈતો ન હતો. આ અદાલતે જગન એમ. શેષાદ્રી વિરુદ્ધ તમિલનાડુ રાજ્ય [(૨૦૦૨) ૯ એસસીસી ૬૩૯] માં એવું ઠરાવ્યું છે કે નિર્દોષ છૂટકારો નોંધતી વખતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલું પુરાવાનું મૂલ્યાંકન એ એક વાજબી મંતવ્ય છે, તેથી અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરવો સ્વીકાર્ય નથી. નિર્દોષ છૂટકારો

ઉલટાવતી વખતે હાઈકોર્ટની ફરજ વિશે આ અદાલતે આ મુજબ જણાવ્યું છે:

"૯. ...અમે એ નોંધવા માટે બાધ્ય છીએ કે હાઈકોર્ટ નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલ પર વિચારણા કરી રહી હતી. તેણે વિવિધ આધારો પર વિચારણા કરવાની અને તે આધારોને દૂર કરવાની જરૂર હતી જેના પર નિર્દોષ છૂટકારો આધારિત હતો. તેણે તેમ કયું નથી. નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતના હિતકારી સિદ્ધાંતોની હાઈકોર્ટે અવગણના કરી છે. જો ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પુરાવાઓના મૂલ્યાંકનમાં કોઈ ખામી ન હતી, અને ખરેખર આક્ષેપિત ચુકાદામાં કોઈ ખામી દર્શાવવામાં આવી નથી, તો નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ રદ કરી શકાયો ન હોત. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલ મંતવ્ય એક વાજબી મંતવ્ય હતો અને જો કોઈ કલ્પના દ્વારા એમ કહી શકાય કે અન્ય મંતવ્ય શક્ય હતો, તો પણ તે નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ રદ કરવા માટે પૂરતો આધાર ન હતો." (ભાર આપવામાં આવ્યો)

સંજીવ વિરુદ્ધ હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય, (૨૦૨૨) ૬ એસસીસી ૨૯૪ માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સંબંધિત નિર્ણયોનું વિશ્લેષણ કર્યું અને

નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલનો નિર્ણય કરતી વખતે અપીલ અદાલતના અભિગમનો સારાંશ આપ્યો. તેણે આ મુજબ અવલોકન કર્યું:

"૭. તે સુસ્થાપિત છે કે:

૭.૧. નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલ પર વિચારણા કરતી વખતે, જે કારણોએ ટ્રાયલ કોર્ટને આરોપીને નિર્દોષ છોડવા માટે પ્રેર્યા હતા તેના પર વિચાર કરવો જોઈએ, જો અપીલ અદાલત એવા મંતવ્યની હોય કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ નિર્દોષ છૂટકારો ઉલટાવવા યોગ્ય છે (જુઓ વિજય મોહન સિંહ વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય, (૨૦૧૯) ૫ એસસીસી ૪૩૬ અને અનવર અલી વિરુદ્ધ હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય, (૨૦૨૦) ૧૦ એસસીસી ૧૬૬))

૭.૨. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સાથે, ફોજદારી બાબતમાં નિર્દોષતાની સામાન્ય ધારણા વધુ મજબૂત બને છે (જુઓ એટલી વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય, એઆઈઆર ૧૯૫૫ એસસી ૮૦૭)

૭.૩. જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવા પરથી બે મંતવ્યો શક્ય હોય, તો અપીલ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં અત્યંત

ધીમી ગતિએ આગળ વધવું જોઈએ (જુઓ સાંજશિવન વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય, (૧૯૯૮) ૫ એસસીસી ૪૧૨) "

૧૫. ઉપરોક્ત કારણોસર, અમે આક્ષેપિત ચુકાદામાં હસ્તક્ષેપ કરવો યોગ્ય માનતા નથી. રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા પુરાવા વિશ્વાસપાત્ર જણાતા નથી જે સક્ષમ અદાલતે યોગ્ય રીતે ઠરાવ્યું છે. ફરિયાદ પક્ષ ઘટના પાછળનો હેતુ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હતો.

૧૬. નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલનો નિર્ણય કરતી વખતે અપીલ અદાલત નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશમાં ત્યારે જ હસ્તક્ષેપ કરશે જો તે પુરાવાઓના પુનઃમૂલ્યાંકન પછી સંતુષ્ટ થાય કે માત્ર એક જ સંભવિત નિષ્કર્ષ એ હતો કે આરોપીનો દોષ વાજબી શંકાથી પર સ્થાપિત થયો હતો અને સક્ષમ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો આદેશ વિકૃત હોવો જોઈએ. કાયદાનો આ સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે, નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ આરોપીની નિર્દોષ હોવાની ધારણાને વધુ મજબૂત બનાવે છે.

વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, સક્ષમ અદાલત દ્વારા લેવામાં આવેલા મંતવ્યમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી, ફરિયાદ પક્ષ પ્રારંભિક જવાબદારી

ઉઠાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે જે તેનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવા માટે હંમેશા ફરિયાદ પક્ષ પર હોય છે.

૧૭. ઉપરોક્તના પ્રકાશમાં, પ્રથમ સંજોગ જે ઉપરોક્ત ઘટના તરફ દોરી ગયો તે એવો છે કે, ફરિયાદ પક્ષ તેને સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે, જેના પરિણામે બાકીની કડીઓ સ્થાપિત થઈ નથી.

૧૮. ઉપર ઉલ્લેખિત કાયદાની સ્થિતિ અને વર્તમાન કેસની હકીકતોના પ્રકાશમાં, સેશન્સ કેસ નંબર ૧૧૧/૧૯૯૫ માં વિદ્વાન સેશન્સ જજ, પંચમહાલ, ગોધરા દ્વારા તારીખ ૧૬/૦૧/૧૯૯૬ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા આક્ષેપિત ચુકાદામાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ કેસ બનતો નથી અને તેને આથી બહાલી આપવામાં આવે છે. અપીલો ગુણદોષ વગરની હોવાથી તદનુસાર રદ કરવામાં આવે છે. જામીન બોન્ડ, જો કોઈ હોય તો, રદ કરવામાં આવશે. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી તાત્કાલિક સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને મોકલવામાં આવે.

૧૯. સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન ચુકાદો અહીંના પ્રતિવાદીઓ સામેની અન્ય કોઈ પેઝિંગ કાર્યવાહી, જો કોઈ હોય તો, તેને અસર કરશે નહીં.

(વૈભવી ડી. નાણાવટી, ન્યાયમૂર્તિ)

(ઉત્કર્ષ ઠાકોરભાઈ દેસાઈ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.